

Sygn. akt I ACa 526/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz (spr.)
Sędziowie :	SA Barbara Owczarek SO del. Tomasz Ślęzak
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w K.

przeciwko M. P. (1), W. P. i J. P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 18 lutego 2013 r., sygn. akt II C 44/12,

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanych na rzecz powódki solidarnie 1800 (tysiąc osiemset) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje radcy prawnemu M. P. (2) od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Katowicach) 2214 (dwa tysiące dwieście czternaście) złotych, w tym 414 (czteryście czternaście) złotych podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanym z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 526/13

UZASADNIENIE

Powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz solidarnie od pozwanych 88406,24 zł z odsetkami ustawowymi od 2 marca 2011 r. do dnia zapłaty oraz z kosztami postępowania z tym uzasadnieniem, że dla zabezpieczenia roszczeń

wynikających z umowy o współpracy handlowej pozwani wystawili weksel własny in blanco z klauzulą „bez protestu”, a wobec nieuregulowania przez pozwanych zadłużenia w dniu 21 lutego 2011 r. wypełniła weksel.

Wydanym w dniu 24 marca 2011 r. w postępowaniu nakazowym nakazie zapłaty Sąd nakazał, aby pozwani J. P., M. P. (1) i W. P. zapłacili z weksla solidarnie na rzecz powoda żadaną kwotę z odsetkami i kosztami procesu.

W zarzutach oraz w późniejszych pismach pozwani wnieśli o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa. Przyznali, że nie uregulowali wobec powódce należnych jej 71529,52 zł i że ich zaległość wraz z odsetkami może wynosić maksymalnie 73667,59 zł. Zarzucili, że objęte dołączonymi do pozwu fakturami zobowiązanie zostało częściowo uregulowane w drodze zwrotu zakupionego wcześniej towaru o wartości 5700,18 zł, że porozumienie odnośnie do zwrotu towaru opiewało na 30000,-zł i zadłużenie ich powinno zostać zredukowane także w zakresie, w jakim porozumienie nie zostało wykonane, i że dokonali zapłacili już powódce łącznie 4550,-zł; zarzucili też, że wysokość odsetek została błędnie naliczona i podnieśli zarzut przedawnienia roszczeń obejmujących odsetki naliczone za okres przed dniem wypełnienia weksla. Wskazali nadto, że weksel niezasadnie obciąża pozwanego W. P., ten bowiem w dniu 1 lutego 2006 r. wystąpił z prowadzącej aptekę (...) spółki cywilnej, nie może zatem ponosić odpowiedzialności za zobowiązania powstałe w związku z prowadzeniem apteki.

W piśmie z dnia 28 grudnia 2011 r. powódka, wobec częściowego spełnienia roszczenia przez pozwanych w toku procesu, ograniczyła żądanie o 15648,96 zł i wniosła o utrzymanie w mocy nakazu zapłaty z dnia 24 marca 2011 r. co do 73885,68 zł z odsetkami od 72757,28 zł od dnia 2 marca 2011 r.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy utrzymał w mocy nakaz zapłaty w części dotyczącej 73885,68 zł z ustawowymi odsetkami od 72757,28 zł od 2 marca 2011 r. oraz w części obejmującej koszty postępowania, w pozostałym zaś zakresie nakaz zapłaty uchylił i umorzył postępowanie oraz zasądził od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika pozwanych koszty nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej im z urzędu. Przytoczył Sąd następujące motywy swego rozstrzygnięcia:

Dnia 2 marca 2009 r. między stronami doszło do zawarcia umowy o współpracy handlowej. Na jej mocy pozwani jako prowadzący aptekę (...) wspólnicy spółki cywilnej (...) zobowiązali się do zamawiania u powódki produktów leczniczych i wyrobów medycznych i do zapłaty za dostarczony towar w terminie wskazanym w fakturze, nie dłuższym niż 45 dni od daty wystawienia faktury. W dniu 7 lipca 2009 r. strony postanowiły, że zabezpieczeniem spłaty wiarytelności powódki będzie opatrzony klauzulą „bez protestu” weksel in blanco, w tymże dniu podpisany przez pozwanych został weksel in blanco, wystawiony na zlecenie powodowej Spółki; wystawcy weksla wyrazili zgodę na wypełnienie go do sumy odpowiadającej wartości zadłużenia wobec powódki, wraz z odsetkami i wszelkimi kosztami.

Dnia 12 maja 2010 r. powódka poinformowała W. P. i M. P. (1) o zadłużeniu na łączną kwotę 123647,58 zł. Pismem z 20 maja 2010 r. M. P. (1) przedstawił powódce plan spłaty zadłużenia w 8 ratach po 15455,95 zł, a pismem z dnia 19 lipca 2010 r. przedstawił kolejny plan spłaty. Pismem z dnia 14 listopada 2010 r. M. P. (1) zwrócił się do powódki o rozważenie możliwości odbioru towaru, choćby o wartości 19000,-zł, z możliwością kompensaty na taką kwotę, jednocześnie informując, że zalega u niego dostarczony przez nią towar o wartości 30000,-zł; powódka nie wyraziła na to zgody.

Pismem z dnia 21 lutego 2011 r. powódka poinformowała pozwanych o wypełnieniu weksla na kwotę 88406,24 zł i jednocześnie wezwała ich do zapłaty tej sumy, a 24 marca 2011 r. złożyła oświadczenie o rozwiązaniu ze skutkiem natychmiastowym umowy z 2 marca 2009 r.

Pismem z 25 marca 2011 r. M. P. (1) poinformował powódkę, że W. P. z dniem 1 lutego 2006 r. przestał być wspólnikiem spółki cywilnej (...), a jednocześnie zaproponował dodatkową kompensatę towarową.

W dniu 3 stycznia 2011 r., 25 maja 2011 r. i 26 maja 2011 r. J. P. i M. P. (1) dokonali na rachunek o numerze (...) przelewów odpowiednio 500,-zł, 2450,-zł i 1600,-zł.

Wcześniej powódka dokonała zmiany rachunku bankowego, o czym informowała pozwanych, czyniąc na przesyłanych fakturach adnotację o treści „Uwaga zmiana rachunku bankowego”, jak również w wezwaniu do wykupienia weksla.

Wpłata 500,-zł z 3 stycznia 2011 r. została przez powódkę zaliczona na poczet należności przed wypełnieniem weksla. Powódka nie odnotowała wpływu 2450,-zł i 1600,-zł.

W dniu 28 marca 2011 r. pozwani dokonali wpłaty 1000,-zł, a komornik wyegzekwował łącznie 14648,96 zł. Od kwot tych powódka skapitalizowała odsetki na łączną kwotę 1128,40 zł.

Bezsporne są te elementy stanu faktycznego, które dotyczą współpracy między stronami w oparciu o umowę z 2 marca 2009 r. Poza sporem pozostaje także wypełnienie przez powódkę podpisanego przez pozwanych weksla oraz istnienie zaległości w zapłacie za dostarczony towar.

Sporna jest odpowiedzialność pozwanego W. P.. Sporną początkowo była też suma wekslowa, ostatecznie jednak pełnomocnik pozwanych oświadczył, że pozwani nie kwestionują jej wyliczenia. Pozwani podtrzymali jednak stanowisko w zakresie ustaleń co do zwrotu towaru za 30000,-zł i powoływali się na dokonanie przelewów 1600,-zł i 2450,-zł.

Pozwani nie przedłożyli wystarczającego dowodu na okoliczność zawarcia porozumienia w przedmiocie zwrotu towaru za 30000,-zł, choć jako osoby należycie dbające o własne interesy powinni poczynić stosowne kroki dla zabezpieczenia swoich praw i interesów; w przypadku jakiegokolwiek porozumienia winni zadbać o to, aby znalazło ono odzwierciedlenia w postaci dokumentu pisemnego. Zeznania pozwanych o zawarciu takiego porozumienia sprzeczne są z innym materiałem dowodowym; w szczególności tezy ich nie potwierdziły zeznania świadków A. Z. i M. Z.. Nie mogło umknąć uwagi to, że gdy M. P. (1) zwracał się do o rozłożenie zadłużenia na raty, nie powoływał się na zgodę powódki na zwrot towaru o wartości 30000,-zł; w piśmie z 14 listopada 2010 r. powoływał się wprawdzie na posiadanie towaru zakupionego za 30000,-zł, ale wnosił o rozważenie kompensaty towaru jedynie za około 19000,-zł. Sprzeczne też w tym zakresie są zeznania samych pozwanych, J. P. zeznała bowiem, że do zwrotu przygotowany był towar za 20000,-zł, podczas gdy według M. P. (1) na liście do zwrotu był towar o wartości około 30000,-zł.

Teza pozwanych, jakoby skutecznie dokonali zapłaty 1600,-zł i 2450,-zł, nie została wykazana. Nie ulega wątpliwości, że powódka poinformowała ich o nowym numerze rachunku bankowego, to oni zatem winni wykazać, że wpłacone kwoty zostały przez powódkę podjęte lub przekazane przez bank na nowy rachunek i że tak dokonana wpłata była skuteczna.

Pozwany W. P. wiedział, że podpisanie weksla wiąże się ze zobowiązaniem, które trzeba wykonać. Brak jest podstaw do uznania, że przy podpisaniu weksla działał on pod wpływem zagrożenia, że dalsza współpraca z powódką nie będzie możliwa. Jest on osobą doświadczoną, uprzednio prowadził działalność gospodarczą, znał skutek podpisania weksla i liczył się z obowiązkiem uregulowania należności z weksla, brak jest zatem też podstaw do uznania, że jego zobowiązanie wekslowe jest nieważne z uwagi na zasady współżycia społecznego. Nie bez znaczenia dla tej oceny jest ta okoliczność, że istniała możliwość współpracy z inną hurtownią.

Weksel in blanco w chwili jego wydania remitentowi jest dokumentem niepełnym i to wola stron decyduje o tym, w jakim zakresie wierzyciel może skorzystać z udzielonego mu upoważnienia do wypełnienia weksla. Wypełnienie weksla podpisanego in blanco może być uważane za niezgodne z wolą dłużnika tylko wówczas, gdy sprzeciwia się ono wyraźnie oświadczonej wobec wierzyciela woli dłużnika, a w takiej sytuacji należałoby mówić o niezgodności wypełnienia weksla z zawartym porozumieniem. Nie budzi także wątpliwości, że wobec posiadacza, z którym została zawarta umowa, można podnieść zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem, a ciężar dowodu w tym zakresie spoczywa na dłużniku.

W niniejszej sprawie pozwani wystawili deklarację wekslową, która upoważniała powódkę do wypełnienia weksla do wysokości ich zaległości z tytułu istniejących i przyszłych roszczeń wynikłych z umowy o współpracy z dnia 2 marca 2009 r. Umowę tę podpisali wszyscy pozwani, w tym również pozwany W. P., którzy powoływali się na wpis do

ewidencji działalności gospodarczej. W toku procesu pozwani nie wykazali oni, aby informowali powódkę o tym, że W. P. nie jest współnikiem spółki cywilnej (...). Brak jest zatem podstaw do przyjęcia, że nie ponosi on odpowiedzialności z tytułu umowy o współpracy i z weksla. W toku procesu nie wykazał on nieważności tych oświadczeń woli ani nie powołał się skutecznie na wady oświadczenia woli, a powołanie się przezeń na zasady współzycia społecznego w przypadku zobowiązania abstrakcyjnego, jakim jest zobowiązanie wekslowe, nie mogło skutkować oddaleniem wobec niego powództwa.

Pozwani w toku procesu ostatecznie nie negowali wysokości wskazanego w wekslu zadłużenia, twierdząc jedynie, że winno być ono niższe o wartość towaru, który strona powodowa miała odebrać; okoliczności tej jednak nie wykazali.

Rygoryzm materialny prawa wekslowego przejawia się w ograniczeniu zarzutów przysługujących dłużnikowi, który może podnieść tylko te zarzuty, jakie mu przysługują na podstawie art. 17 Prawa wekslowego; inne zarzuty nie są dopuszczalne. W niniejszej sprawie pozwani podnieśli zarzut o charakterze subiektywnym, wynikający z łączącego ich z powódką stosunku. Zarzut ten okazał się jednak być chybiony, pozwani nie wykazali bowiem jego zasadności.

W toku procesu powódka na zaspokojenie swojej objętej pozwem należności uzyskała 15648,96 zł. Odsetki od dokonanej przez pozwanych w dniu 28 marca 2011 r. wpłaty 1000,-zł i od kwot przekazywanych przez komornika w okresie od 12 sierpnia do 18 listopada 2011 r., liczone od 2 marca 2011 r., wynoszą 1128,40zł. Uzyskanie przez powoda zaspokojenia skutkowało ograniczeniem powództwa o 15648,96 zł. Zadłużenie pozwanych wynosiło na dzień wyrokowania 72757,28 zł, od której to kwoty powódka ma prawo żądać odsetek od wskazanego w wekslu terminu płatności; ma nadto prawo żądać skapitalizowanych odsetek od uiszczonych w okresie od 28 marca do 18 listopada 2011 r. kwot, to jest 1128,40 zł. W sumie na dzień wyrokowania zobowiązanie pozwanych wobec powódki wynosiło 73885,68 zł. Odsetki od 72757,28 zł należne są jej od dnia uchybienia terminowi płatności weksla, to jest od 2 marca 2011 r.

Z tych względów na mocy art. 496 k.p.c. w związku z art. 17 i art. 10 Prawa wekslowego w związku z art. 481 k.c. nakaz zapłaty utrzymać należało w mocy co do 73885,68 zł z ustawowymi odsetkami od 72757,28 zł od 2 marca 2011 r. oraz w części dotyczącej kosztów. Z kolei wobec ograniczenia powództwa należało na podstawie art. 496 k.p.c. w związku z art. 355 k.p.c. i w związku z art. 203 k.p.c. uchylić nakaz zapłaty w pozostałej części i postępowanie w tej części umorzyć. Skoro ograniczenie żądania było wynikiem spełnienia przez pozwanych w toku procesu części świadczenia, umorzenie postępowania nie mogło skutkować uznaniem, że strona powodowa przegrała w tym zakresie proces, i nie mogło pociągnąć za sobą zmiany zawartego w nakazie rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu.

W apelacji od opisanego wyżej wyroku pozwani zarzucili obrazę art. 233§1 k.p.c. oraz art. 10 Prawa wekslowego i w oparciu o te zarzuty wnieśli o zmianę wyroku przez uchylenie nakazu zapłaty w części przenoszącej 43885,68 zł wraz z odsetkami oraz w części orzekającej o kosztach i oddalenie w tym zakresie powództwa oraz zasądzenie na ich rzecz od powódki kosztów postępowania; alternatywnie wnieśli o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie na jej rzecz od pozwanych kosztów postępowania apelacyjnego:

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Na obecnym etapie postępowania pozwany W. P. nie kwestionuje już zasady swej odpowiedzialności, skarżąc jedynie wraz z pozostałymi pozwanymi wysokość kwoty, do zapłaty której został wraz z nimi zobowiązany.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Bezzasadnie zarzucają skarżący obrazę art. 233§1 k.p.c., przy dokonywaniu oceny dowodów nie uchybił bowiem Sąd Okręgowy w niczym zasadom logiki i doświadczenia życiowego. W tej sytuacji tezę apelacji, że doszło do niewłaściwej oceny dowodów, uznać należy za nie znajdującą obiektywnie żadnego uzasadnienia polemikę z dokonaną w ramach ustawowo sądom zagwarantowanej swobody oceną; w konsekwencji każe to podzielić stanowisko Sądu Okręgowego,

że nie wykazali pozwani zawarcia porozumienia, które zwalniałoby ich od obowiązku zapłaty 30000,-zł (pomijając, że w kwocie tej niewątpliwie mieści się odliczona już przez powódkę równowartość przyjętego przez nią zwróconego przez pozwanych towaru).

Przy prawidłowych i akceptowanych przez Sąd Apelacyjny ustaleniach równie prawidłowo zastosował Sąd Okręgowy prawo materialne. W szczególności nie uchybił w niczym normie art. 10 Prawa wekslowego, trafnie bowiem doszedł do przekonania, że przy wypełnianiu wystawionego przez pozwanych weksla in blanco nie doszło ani do naruszenia prawa, ani też towarzyszącego wystawieniu weksla porozumienia.

W świetle prawidłowego rozstrzygnięcia o żądaniu pozwu nie może odnieść skutku wnioszek apelacyjny o zmianę wyroku w zakresie kosztów procesu przez zasądzenie ich zwrotu na rzecz powódki. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania jest wszak –w myśl statuowanej normą art. 98 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu – funkcją rozstrzygnięcia o zasadniczym przedmiocie sporu, w tym zaś zakresie pozwani ulegli w całości (częściowe uchylenie nakazu zapłaty i umorzenie w tej części postępowania było efektem ograniczenia przez powódkę pierwotnego żądania, niezależnie od przyszych skutków tego ograniczenia). Co do zasady zatem to pozwani winni byli zwrócić powódce poniesione przez nią koszty.

Osobną kwestią jest inna usterka rozstrzygnięcia o kosztach: zbędnie i bez żadnej ku temu podstawy prawnej zamieścił Sąd w punkcie 3. swego wyroku orzeczenie o obciążeniu kosztami Skarbu Państwa. Uchybienie to jednak nie było możliwe do usunięcia w postępowaniu apelacyjnym, nie pociąga ono zresztą za sobą dla żadnej ze stron ujemnych konsekwencji.

Skoro apelacja pozwanych okazała się być bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego podstawę swą znajduje w normie art. 98 k.p.c. Wbrew wnioskowi pozwanych nie znalazł Sąd Apelacyjny podstaw do tego, by w postępowaniu tym zastosować szczególne, płynące z art. 102 k.p.c. dobrodziejstwo. Wnosząc apelację pozwani musieli mieć świadomość słabości swej argumentacji oraz tego, że generują dalsze koszty, nie tylko te, które będzie musiał ponieść Skarb Państwa, ale i te, które poniesie ich przeciwnik procesowy.

O wynagrodzeniu ustanowionego dla pozwanych pełnomocnika z urzędu Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie §15 pkt 1, §12 ust. 1 pkt 2 i §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.